

СИЛАБУС
Медсестринство в педіатрії

обов'язкова дисципліна

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	223 «Медсестринство»
кваліфікація освітня	бакалавр медсестринства
кваліфікація професійна	сестра медична
освітньо-професійна програма	«Сестринська справа»
форма навчання	денна
курс(и) та семестр(и)	II курс – 3-4 семестр
вивчення навчальної дисципліни	III курс – 5-6 семестр

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Цвіренко Світлана Миколаївна, к.мед.н., доцент Гасюк Наталія Іванівна, к.мед.н., доцент Калюжка Олена Олександрівна, к.мед.н., доцент Фастовець Марина Миколаївна, к.мед.н., доцент Соловійова Галина Олексіївна, к.мед.н., доцент Чернявська Юлія Ігорівна, к.мед.н., доцент Жук Людмила Анатоліївна, к.мед.н. Козакевич Вероніка Клавдіївна, к.мед.н. Мелащенко Олена Іванівна, к.мед.н.
Профайл викладача (викладачів)	https://pediatric-one.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	(0532) 68-74-28
E-mail:	pediatric1@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://pediatric-one.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 13 /390, із них:

Лекції (год.) – 52

Практичні (год.) – 156

Самостійна робота (год). – 182

Вид контролю: підсумковий модульний контроль, іспит

Політика навчальної дисципліни

визначається системою вимог відповідно до норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту, положень ПДМУ та інших нормативних документів. Особливості вивчення дисципліни «Медсестринство в педіатрії» визначається політикою університету та кафедри щодо організації освітнього процесу, ґрунтується на засадах академічної доброчесності

Організація освітнього процесу здійснюється з урахуванням норм законодавства України «Про освіту», «Про вищу освіту», у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті» та інших діючих нормативних документів <https://www.pdmu.edu.ua/n-process/departement-npr/normativni-dokumenty>

Кафедрою створене якісне та безпечне освітнє середовище. Практичні заняття проводяться на базах:

- КП «Дитяча міська клінічна лікарня Полтавської міської ради».
- Перинатальний центр КП «ПОКЛ ім. М.В. Скліфосовського ПОР»

що дає змогу здобувачам освіти долучитися на практиці до майбутньої професійної діяльності.

Опис навчальної дисципліни (анотація).

Дисципліна Медсестринство в педіатрії відображає сучасний стан галузі і включає питання про найважливіші досягнення педіатрії, невідкладних станів, профілактики та зниження захворюваності дітей різного віку. Вивчення дисципліни має важливе значення для майбутніх медсестер-бакалаврів, оскільки саме вони повинні вміти надавати високо кваліфіковану долікарську медичну допомогу дітям різного віку, вміти виконувати медичні маніпуляції з діагностичною та лікувальною метою, користуватися медичною апаратурою, проводити лікувально-профілактичні заходи. Тому при вивченні даної дисципліни значна роль відводиться вивченню: анатоμο-фізіологічних особливостей дітей різного віку, розвитку дитини, вигодовування здорових і хворих дітей, соматичних та інфекційних захворювань у дітей, оволодінню сучасними методами лабораторної та інструментальної діагностики, розвитку клінічного мислення у майбутніх фахівців, вмінню надавати невідкладну долікарську допомогу при невідкладних станах у дітей. Крім теоретичної і практичної професійної підготовки значна увага приділяється також формуванню особистості медичного працівника, де важливе значення має культура спілкування, етика поведінки, психологічна готовність до роботи з хворими дітьми та їх родинами.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Медсестринство педіатрії, як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні

дисциплін: Основи патології, Основи фармакології та медична рецептура, Основи медичної мікробіології, Основи медсестринства, Клінічне медсестринство у внутрішній та сімейній медицині, Медсестринство в акушерстві та гінекології, Медсестринство в інфектології та епідеміології, Анестезіологія та реаніматологія, Обстеження та оцінка стану здоров'я людини, Медсестринський менеджмент в педіатрії.

Мета та завдання навчальної дисципліни

- **метою вивчення навчальної дисципліни** є здобуття студентами систематизованих знань і професійних навичками з організації стратегії і тактики дій медичного працівника при наданні медичної допомоги дітям різного віку, вмінь застосовувати знання у процесі подальшого навчання і у професійній діяльності.

- **основними завданнями вивчення дисципліни** є здобуття знань про:

Педіатрію як науку про здорову і хвору дитину. Періоди дитячого віку.

Особливості фізичного та психомоторного розвитку дітей різного віку.

Анатомо-фізіологічні особливості та методику обстеження органів і систем у дітей різного віку.

Головні ознаки соматичних захворювань дітей різних вікових груп та основні підходи до лікування.

Головні ознаки інфекційних захворювань дітей та основні підходи лікування.

Рациональне вигодовування немовлят та дітей старших 1 року.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна «Медсестринство в педіатрії».

Згідно з вимогами Стандарту дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

- **інтегральна компетентність** Бакалавр медсестринства здатний вирішувати практичні проблеми і задачі діяльності у галузі охорони здоров'я із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, медичних та клінічних наук в умовах комплексності та невизначеності.

- **загальні компетентності (ЗК):**

ЗК 01.Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 09. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань

- **спеціальні (фахові) компетентності (СК):**

С(Ф)К.01.Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці.

С(Ф)К.02.Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах.

С(Ф)К.03.Здатність задовольнити потреби пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими

медицини і соціальними працівниками.

С(Ф)К.04.Застосовування професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності/інтимності, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

С(Ф)К.05.Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби.

С(Ф)К.06.Здатність ефективно застосовувати сукупність професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій при оцінці функціонального стану пацієнтів/клієнтів, підготовці їх до діагностичних досліджень та зборі біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

С(Ф)К.07.Збереження власного здоров'я фахівця при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта.

С(Ф)К.08.Профілактична діяльність медичної сестри, направлена на збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань й інформування та навчання пацієнта та членів його родини.

С(Ф)К.09.Здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі.

С(Ф)К.10. Здатність до організації надання медичної допомоги за принципом сімейної медицини.

С(Ф)К.11.Здатність проводити медичну та соціальну реабілітацію з метою відновлення здоров'я населення.

С(Ф)К.12.Здатність орієнтуватися у визначенні групової належності лікарських засобів, особливостях їх фармакокінетики та фармакодинаміки.

С(Ф)К.13.Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження.

С(Ф)К.14. Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу при різних гострих станах.

С(Ф)К.15. Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу в надзвичайних ситуаціях у мирний та воєнний час.

С(Ф)К.16. Здатність організовувати та управляти відповідним структурним підрозділом (лідерство та менеджмент)

Програмні результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна:

ПРН 1. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження різних органів і систем пацієнта та оцінювати отримані дані (за списком 1).

ПРН 2. Проводити діагностику згідно спеціалізації 223.01 Медсестринство: виявляти та оцінювати проблеми пацієнта.

ПРН 3. Планувати медсестринські втручання.

ПРН 5. Здійснювати медсестринське адміністрування.

ПРН 11. Координувати дії за допомогою поєднання декількох навичок для забезпечення харчування пацієнта (за списком 4).

ПРН 12. Належно виконувати медичні маніпуляції з метою проведення заходів щодо стабілізації функціонального стану організму (за списком 5).

ПРН 14. Вміти підготувати пацієнта, здійснити забір і скерування біологічного матеріалу на лабораторне та інструментальне дослідження (за списком 8).

ПРН 15. Надавати екстрену долікарську медичну допомогу на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 9).

ПРН 16. Здатність до точності при здійсненні взаємозалежних професійних функцій (за списком 10).

По завершенню вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

Знати та Вміти:

1. Оцінювати загальний стан пацієнта різних вікових періодів:
 - Загальне оцінювання поведінки; Оцінювати положення тіла дитини; Оцінювати стан свідомості;
 - Оцінювати фізичний розвиток дітей за допомогою проведення антропометричних вимірювань;
2. Проводити огляд дітей: шкіри, підшкірної основи, оцінювати висипку; периферійних лімфатичних вузлів; голови та обличчя; зів та мигдаликів; носа; вух; волосся (в тому числі на педикульоз); губ, ротової порожнини, язика; зубів (молочних та постійних), визначати відповідність схемі прорізування зубів; шиї, щитоподібної залози; нігтів.
3. Користуючись схемою і методикою обстеження пацієнта, за допомогою медичного обладнання, спираючись на знання анатомо-фізіологічних особливостей проводити огляд та обстеження у пацієнтів різних вікових груп: дихальної системи (оцінювання характеру кашлю та харкотиння; огляд грудної клітки; підрахунок частоти дихання, пальпацію грудної клітки, проведення спірометрії, визначення окружності грудної клітки під час вдиху та видиху); системи кровообігу (визначати серцевий поштовх та частоту серцевих скорочень, проводити перкусію та аускультацию серця, оцінювати пульсу та артеріального тиск на руках та ногах);
 - опорно-рухового апарату (огляд та пальпація м'язів, хребта, кінцівок та суглобів, вимірювання об'єму рухів у суглобах); органів травлення (оцінювання блювотних мас та випорожнень, огляд живота та виконання поверхневої пальпації живота); сечовидільної системи (огляд зовнішніх сечових і статевих органів, перевірка симптому Пастернацького, оцінювання сечі та сечовипускання, визначення добового діурезу та водного балансу); нервової системи (оцінювати нервово-психічний розвиток та емоції та соціальну поведінку, перевіряти набуті уміння і навички);
4. Проводити забезпечення особистої гігієни хворої дитини: облаштовувати ліжко хворій дитині в залежності від віку; міняти натільну і постільну білизну; користуватися функціональним ліжком; доглядати за шкірою дітей різних вікових груп; доглядати за статевими органами хворих дітей та в разі нетримання сечі; здійснювати догляд за дітьми у разі закрепу, діареї, нетримання калу; доглядати за очима новонароджених та дітей різних вікових груп; доглядати за вухами новонароджених та дітей різних вікових груп; доглядати за носовими ходами новонароджених та дітей різних вікових груп; доглядати за порожниною рота новонароджених та дітей різних вікових груп; доглядати за шкірою в разі наявності пролежнів.
5. Забезпечувати енергетичними та пластичними потребами дітей, дотримуючись основних принципів лікувального харчування та харчування здорової дитини: складати приблизне добове меню згідно і віком пацієнта та рекомендованою дієтою; розраховувати об'єм та кратність харчування дитини першого року життя; годувати тяжко хворих дітей з ложки, пляшечки, соски; вводити харчові суміші через зонд.
6. Використовуючи стандарти професійної діяльності стабілізації функціонального стану організму дитини: доглядати за дитиною у різні періоди гарячки; проводити катетеризацію периферичних вен та догляд за катетером; доглядати за дітьми різних вікових груп у разі больового синдрому; доглядати за дитиною під час задишки; подавати кисень з кисневої подушки; подавати кисень через носові катетери, інтубаційну трубку, маску; доглядати за пацієнтом під час блювання; застосовувати газовідвідну трубку; промивати шлунок; виконувати очисну клізму; проводити катетеризацію сечового міхура м'яким катетером; промивати сечовий міхур.
7. Проводити підготовку пацієнта до інструментальних обстежень, забір біологічного матеріалу для лабораторних досліджень: визначати групи крові та резус-належність, проводити пробу на групову сумісність крові, проводити пробу на біологічну сумісність крові; проводити забір крові на біохімічні та серологічні дослідження; визначати рівень глюкози в крові за допомогою тест-смужок, глюкометра; проводити забір та посів крові для бактеріологічного дослідження; здійснювати постановку внутрішньошкірної алергійної проби; брати мазки та змиви з носоглотки на вірусологічне дослідження; брати мазки з мигдаликів, зіву і носа для бактеріологічного дослідження; проводити забір блювотних мас і промивних вод шлунку для лабораторного дослідження; проводити забір калу для копрологічного дослідження та виявлення яєць і личинок гельмінтів; проводити забір калу на бактеріологічне дослідження та для дослідження на приховану кров; проводити забір

шлункового та дуоденального вмісту; проводити забір сечі для загального аналізу, за методом Нечипоренка, за Зимницьким, для бактеріологічного дослідження; проводити спірометрію, пікфлуометрію; рентгенологічного дослідження різних органів і систем; бронхоскопії, езофагогастродуоденоскопії, цистоскопії; ультразвукового дослідження органів черевної порожнини та малого таза; плевральної, стеральної, люмбальної та спостерігати за пацієнтом після процедури; проводити електрокардіографію.

8. Надавати невідкладну допомогу педіатричним пацієнтам різних вікових груп у випадку: нападу бронхіальної астми; стенозуючого ларинготрахеїту; асфіксії різної етіології; гострого порушення серцевого ритму; зневоднення; непритомності, колапсу; гіпертермічного синдрому; гіперглікемічної коми, гіпоглікемічної коми; порушень ритму серця; анафілактичного шоку; судом різної етіології; клінічної смерті.

9. Вести медичну документацію щодо пацієнта (заповнювати карту медичну карту стаціонарного хворого, лист лікарських призначень, амбулаторну карту тощо).

10. Вміти визначати джерело та місце знаходження потрібної інформації в залежності від її типу.

11. Вміти обробляти інформацію та проводити аналіз отриманої інформації.

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ п/п	Назва теми	Кіл-ть годин
Модуль 1. Розвиток та вигодовування дітей		
1	Педіатрія – наука про здорову та хвору дитину. Періоди дитячого віку, їх характеристика. 1. Визначення поняття «педіатрія». 2. Завдання педіатрії, як науки. 3. Етапи дитячого віку, їх характеристика. 4. Періоди дитячого віку, їх характеристика.	2
2	Організація педіатричної служби в Україні. Структура і функції дитячого стаціонару і поліклініки. 1 Організація педіатричної служби в Україні 2. Структура і функції дитячого стаціонару і поліклініки. 3. Роль середнього медичного працівника в організації медичної допомоги дітям. 4. Особливості організації лікувально-профілактичної допомоги дітям в поліклініці та в стаціонарі. 5. Основні принципи спілкування медичних сестер з хворою дитиною та її батьками. 6. Методика обстеження дитини.	2
3	Анатомо-фізіологічні особливості (АФО) органів і систем дітей різного віку 1. АФО шкіри у дітей. 2. АФО кістково-м'язової системи у дітей. 3. АФО органів дихання. 4. АФО серцево-судинної системи. 5. АФО нервової системи. 6. АФО шлунково-кишкового тракту. 7. АФО сечовидільної системи. 8. Особливості кровотворення і складу периферичної крові у дітей.	2
4	Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини. Принципи виходжування новонароджених. Визначення новонародженої доношеної дитини. 1. Характеристика новонародженої доношеної дитини. 2. Первинний туалет новонародженої доношеної дитини. 3. Щоденний туалет новонародженої доношеної дитини. 4. Транзиторні стани новонароджених.	2

5	Передчасно народжена дитина. Анатомо-фізіологічні особливості мало вагової дитини. Принципи виходжування дітей з малою масою тіла при народженні. 1. Визначення поняття «передчасно народжена дитина» та «дитина з малою масою при народженні». 2. Причини передчасних пологів та народження дитини з малою масою тіла. 3. Анатомо-фізіологічні особливості дитини з малою масою тіла. 4. Організація медичної допомоги передчасно народженим дітям 5. Догляд, вигодовування і виходжування недоношеної дитини	2
6	Фізичний та психомоторний розвиток дітей різних вікових груп. Принципи і методи оцінки фізичного та психомоторного розвитку дітей. 1. Поняття фізичного та психомоторного розвитку дітей. Фактори, що впливають на розвиток. 2. Сучасні методи оцінки фізичного розвитку дітей. 3. Прояви порушень фізичного розвитку дітей різних вікових груп. 4. Принципи оцінки психомоторного розвитку у дітей різного віку. 5. Прояви порушень психомоторного розвитку у дітей раннього віку.	2
7	Природне вигодовування немовлят. Переваги природного вигодовування. Правила і техніка вигодовування груддю. 1. Сучасні методи ведення лактації та грудного вигодовування. 2. Переваги грудного вигодовування. 3. Кількісний і якісний склад грудного молока. 4. Імунологічна роль материнського молока. 5. Методи розрахунку добового об'єму їжі, 6. Сучасні практики підтримки природного вигодовування немовлят.	2
8	Штучне вигодовування. Правила штучного вигодовування 1. Причини переведення дітей на штучне вигодовування. 2. Класифікація сучасних сумішей для штучного вигодовування дітей. 3. Критерії оцінки ефективності штучного вигодовування. 4. Правила штучного вигодовування.	2
9	Прикорм. Правила введення прикорму. 1. Ознаки готовності дитини до введення прикорму. 2. Правила введення прикорму. 3. Рекомендована програма введення прикорму дітям першого року життя. 4. Поняття про «самоприкорм».	2
	Модуль 2. Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей.	
10	Патологія неонатального періоду 1. Асфіксія новонароджених, основні причини, клінічні прояви. 2. Алгоритм первинної реанімації новонародженої дитини, що народилася в стані асфіксії 3. Пологові травми новонароджених, основні причини, клінічні прояви, медсестринський процес. 4. Гемолітичної хвороби новонароджених, основні причини, клінічні прояви, медсестринський процес.	2
11	Рахіт у дітей. Атопічний дерматит у дітей. 1. Обмін вітаміну Д. 2. Причини виникнення, клінічні прояви рахіту. 3. Лікування і профілактика рахіту. 4. Поняття про атопічний дерматит, його причини клініку, медсестринський процес при атопічному дерматиті.	2
12	Розлади ШКТ у дітей раннього віку. 1. Сучасні дані про захворюваність дітей з патологією органів травлення. 2. Пілороспазм і пілоростеноз. Причини, клініка, сестринський процес 3. Зактепи у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 4. Кишкові дитячі коліки. Причини, клініка, сестринський процес.	2

13	Патологія дихальної системи у дітей. 1. Риніт у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 2. Ларингіту дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 3. Бронхіти у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 4. Пневмонії у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 5. Бронхіальна астма у дітей. Причини, клініка, сестринський процес.	2
14	Патологія серцево-судинної системи у дітей. 1. Вроджені вади серця: причини, класифікація, клінічні прояви, діагностична та лікувальна тактика. 2. Набуті вади серця, клінічні прояви, діагностична та лікувальна тактика. 3. Ревматизм. Причини, клініка, сестринський процес.	2
15	Патологія системи крові у дітей. 1. Анемії у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 2. Поняття про лейкоз у дітей. 3. Поняття про геморагічні захворювання у дітей.	2
16	Патологія сечовидільної системи у дітей. 1. Пієлогнефрит у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 2. Гломерулонефрит у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 3. Поняття про гостру та хронічну ниркову недостатність. Причини, клініка, сестринський процес.	2
17	Патологія ШКТ у дітей старшого віку . 1. Хронічний гастрит у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 2. Виразкова хвороба шлунка, дванадцятипалої кишки. Причини, клініка, сестринський процес. 3. Функціональні захворювання гепатобіліарного тракту. Причини, клініка, сестринський процес.	2
18	Патологія ендокринної системи у дітей. 1. Цукровий діабет у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 2. Патологія щитоподібної залози у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 3. Ожиріння у дітей. Причини, клініка, сестринський процес.	2
Модуль 3. Інфекційні захворювання у дітей.		
19	Поняття про інфекційний процес. Особливості формування імунітету у дітей різного віку. Туберкульоз у дітей. 1. Поняття про інфекційний процес. Поняття про джерело інфекції, шляхи передачі. 2. Особливості формування імунітету у дітей різного віку. 3. Туберкульоз у дітей. Причини, клініка, сестринський процес.	2
20	Гострі респіраторні вірусні інфекції у дітей. Коронавірусна інфекція у дітей. Дифтерія у дітей. Менінгококова інфекція у дітей. 1. Грип у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 2. Парагрип у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 3. Аденовірусна інфекція у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 4. Ріновірусна інфекція у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 5. Коронавірусна інфекція у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 6. Дифтерія у дітей. Причини, клініка, сестринський процес. 7. Менінгококова інфекція у дітей. Причини, клініка, сестринський процес.	2
21	Краплинні інфекції у дітей. 1. Вітряна віспа. Клініка. Сестринський процес при вітряній віспі. 2. Кір. Клініка. Сестринський процес при вітряній віспі. 3. Краснуха. Клініка. Сестринський процес при вітряній віспі. 4. Скарлатина. Клініка. Сестринський процес при вітряній віспі. 5. Кашлюк у дітей	2

22	Кишкові інфекції у дітей. Вірусні гепатити у дітей. 1. Шигельози. Клініка. Сестринський процес 2. Ешерихіози. Клініка. Сестринський процес 3. Сальмонельози. Клініка. Сестринський процес 4. Ротавірусна інфекція. Клініка. Сестринський процес. 5. Вірусні гепатити у дітей. Клініка. Сестринський процес.	2
23	Імунопрофілактика. Календар щеплень. 1. Класифікація вакцин. 2. Щеплення дітей згідно календаря щеплень. 3. Рекомендовані щеплення дітям. 4. Протипоказання до вакцинації у дітей. 5. Ускладнення після вакцинації. Попередження ускладнень та їх лікування.	2
	Модуль 4. Невідкладні стани у дітей.	
24	Невідкладні стани у дітей (лихоманка, судомний синдром, гострий стенозуючий ларинготрахеїт, гостра дихальна недостатність). 1. Невідкладна допомога при лихоманці. 2. Невідкладна допомога при судомному синдромі. 3. Невідкладна допомога при гострому стенозуючому ларинготрахеїті. 4. Невідкладна допомога при бронхообструктивному синдромі. 5. Невідкладна допомога при дихальній недостатності.	2
25	Невідкладні стани у дітей (кишковий токсикоз, гострі алергічні реакції, коми різної етіології) 1. Поняття про кишковий токсикоз у дітей. Ознаки зневоднення. Невідкладна допомога при зневодненні. 2. Поняття про гострі алергічні реакції (гостра кропив'янка, набряк Квінке, анафілактичний шок). Невідкладна допомога. 3. Основні причини коматозних станів у дітей. Коми при цукровому діабеті. Невідкладна допомога.	2
26	Базова підтримка життєдіяльності у дітей. 1. Визначення та ключові моменти серцево-легеневої реанімації (СЛР). 2. Раннє розпізнавання та запобігання зупинці серця. 3. Перевірка та безпечне наближення до пацієнта. 4. Техніка проведення СЛР дітям.	2
	Разом	40

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті
Робочою навчальною програмою не передбачено

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№	ТЕМА	Год
	Модуль 1 «Розвиток здорової дитини. Вигодовування дітей»	
1	Організація медичної допомоги дітям. Роль медичної сестри в забезпеченні лікувального та діагностичного процесу. 1. Структура лікувально-профілактичних закладів України. 2. Організація роботи дитячого стаціонару. 3. Організація роботи дитячої поліклініки. 4. Основні статистичні показники діяльності лікувально-профілактичних закладів.	2
2	Періоди дитячого віку, їх характеристика 1. Характеристика періодів дитячого віку. 2. Внутрішньоутробний період: характеристика, особливості перебігу, наслідки впливу несприятливих чинників; 3. Постнатальне дитинство: характеристика, особливості перебігу, наслідки впливу несприятливих чинників.	2
		9

3	Анатомо-фізіологічні особливості шкіри, кісткової системи, нервової системи та органів дихання у дітей різного віку. 1. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи дітей різного віку. 2. Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у новонароджених та дітей різних вікових груп. 3. Анатомо-фізіологічні особливості підшкірно-жирової клітковини у дітей. 4. Анатомо-фізіологічні особливості кістково-м'язової системи у дітей. 5. Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання дітей залежно від віку.	2
4	Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи, органів травлення, ендокринної та видільної системи у дітей різного віку. 1. Кровообіг плода. Особливості кровообігу новонародженого. 2. Анатомо-фізіологічні особливості травної системи у новонароджених. 3. Анатомо-фізіологічні особливості травної системи у дітей різних вікових груп. 4. Догляд за дітьми з ураженнями системи травлення. 5. Анатомо-фізіологічні особливості органів сечової системи у новонароджених дітей та дітей різних вікових груп. 6. Особливості функціонування ендокринних залоз у дітей різного віку.	2
5	Новонароджена дитина. Фізіологічні стани новонароджених. Догляд за доношеною новонародженою дитиною в пологовому будинку та домашніх умовах 1. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем в періоді новонародженості. 2. Послідовність дій медичного персоналу у пологовій залі. «Тепловий ланцюг». 3. Первинний туалет новонародженого. 4. Оцінка новонароджених за шкалою Апгар. 5. Догляд за новонародженими. 6. Фізіологічні і транзиторні стани в періоді новонародженості: транзиторна втрата маси тіла, транзиторна жовтяниця, сечокислий інфаркт нирки, транзиторні зміни кишечника, транзиторні зміни шкіри. 7. Клінічні прояви транзиторних станів. 8. Догляд за новонародженими з транзиторними станами.	2
6	Фізичний розвиток дітей. Методика проведення антропометричних вимірювань дітей різного віку. Оцінка фізичного розвитку. 1. Фізичний розвиток – як показник здоров'я дитини. 2. Чинники, що впливають на фізичний розвиток дітей. 3. Методика проведення антропометричних вимірювань дітей різного віку. 4. Оцінка фізичного розвитку дитини.	2
7	Нервово-психічний розвиток дітей. Критерії оцінки. 1. Особливості психомоторного розвитку дитини. 2. Оцінка за рахунок критеріїв розвитку (статика, моторика, мова, сенсорні реакції, емоції та соціальна поведінка).	2
8	Природне вигодовування немовлят. Склад материнського молока. Розрахунок харчування. Техніка грудного вигодовування. 1. Сучасні методи ведення лактації та грудного вигодовування. 2. Принцип успішного грудного вигодовування. 3. Переваги грудного вигодовування. 4. Кількісний і якісний склад грудного молока.	2
9	Природне вигодовування. Труднощі при вигодовуванні груддю. Гіпогалактія. Харчування матері-годувальниці. 1. Методика вірного прикладання до грудей 2. Ускладнення при грудному вигодовуванні 3. Протипоказання з боку матері та дитини до грудного вигодовування.	2

10	Прикорм. Правила введення прикорму. 1. Ознаки готовності дитини до введення прикорму. 2. Правила введення прикорму. 3. Алгоритм складання меню на день дітям першого року життя.	2
11	Штучне вигодовування. Змішане вигодовування. Правила штучного та змішаного вигодовування, режим годування. 1. Причини переведення дітей на штучне вигодовування. 2. Класифікація та переваги сучасних адаптованих сумішей. 3. Правила штучного вигодовування, режим годування. 4. Можливі помилки при штучному вигодовуванні. 5. Причини переведення дітей на частково (змішане) грудне вигодовування. 6. Правила і техніка введення докорму.	2
12	Лікувальне харчування дітей при інфекційній та соматичній патології. 1. Організація харчування хворих дітей. 2. Основні вимоги до організації харчування хворої дитини. 3. Принципи лікувальних дієт, що рекомендуються при різних захворюваннях у дітей. 4. Режим харчування хворої дитини при соматичній та інфекційній патології.	2
13	ПМК модуля 1.	2
	Модуль 2 Соматична патологія у дітей	
14	Передчасно народжена дитина. Анатомо-фізіологічні особливості маловагових дітей. Особливості догляду та вигодовування маловагових дітей. 1. Передчасно народжена дитина, критерії зрілості. 2. Анатомічні особливості недоношених дітей. 3. Особливості догляду за недоношеними дітьми	2
15	Асфіксія новонароджених. Поняття про первинну реанімацію новонароджених. 1. Етіологія розвитку асфіксії у новонароджених. 2. Оцінка клінічних даних та діагностування асфіксії новонароджених. 3. План медичних втручань при асфіксії новонароджених.	2
16	Пологові травми новонароджених. Медсестринський процес при даній патології. 1. Причини пологових травм у новонароджених. 2. Клінічні прояви пологових травм 3. Медсестринський процес при пологових травмах новонароджених.	2
17	Жовтяниці новонароджених. Гемолітична хвороба новонароджених. Медсестринський процес при даній патології 1. Причини, клініка гемолітичної хвороби новонароджених. 2. Сестринський процес при неонатальних жовтяницях 3. Фототерапія при жовтяницях. Догляд за дитиною під час фототерапії.	2
18	Захворювання шкіри та пупкової ранки у новонароджених. Медсестринський процес при даній патології. 1. Пітниця. Причини. Догляд. Профілактика. 2. Попрілості. Причини. Догляд. Профілактика. 3. Везикулопустульоз. Клінічні прояви, лікування, профілактика. 4. Пухирчатка новонароджених. Клінічні прояви, лікування, профілактика. 5. Поняття про омфаліт. Причини виникнення. Клінічні прояви. 6. Лікування і профілактика омфаліту. 7. Догляд за пупковим залишком і пупковою ранкою.	2
19	Рахіт. Гіпервітаміноз Д. Спазмофілія. Медсестринський процес при даній патології. 1. Роль вітаміну Д для розвитку дитини. 2. Причини розвитку рахіту. 3. Клініка рахіту. 4. Лікування та профілактика рахіту. 5. Поняття про спазмофілію. Клініка спазмофілії. 6. Невідкладна допомога при ларингоспазмі. 7. Гіпервітаміноз Д. причини, клініка, лікування.	2

20	Функціональні розлади ШКТ. Сестринські втручання при функціональних розладах ШКТ. 1. Синдром зригування у дітей раннього віку. Причини. Тактика. 2. Поняття про пілороспазм та пілоростеноз. 3. Закрепи у дітей раннього віку. Причини. Тактика. 4. Кишкові колики у немовлят. Причини, прояви, тактика.	2
21	Білково-енергетична недостатність у дітей раннього віку. Медсестринський процес при даній патології. 1. Етіологічні чинники розвитку хронічного розладу харчування у дітей. 2. Прояви білково-енергетичної недостатності. 3. План сестринських втручань при хронічних розладах харчування.	2
22	Атопічний дерматит. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття атопічного дерматиту. 2. Головні етіологічні чинники розвитку атопічного дерматиту. 3. Клініка атопічного дерматиту. 4. Критерії діагностики атопічного дерматиту. 5. Основні принципи лікування атопічного дерматиту. 6. Догляд за дітьми з атопічним дерматитом.	2
23	Ангіна. Хронічний тонзиліт. Медсестринський процес при даній патології. 1. Причини тонзилітів у дітей. 2. Класифікація. Клініка. 3. Сестринський процес при тонзиліті.	
24	Бронхіти у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Поняття бронхітів у дітей. 2. Етіологічні чинники розвитку бронхітів. 3. Поняття обструктивного бронхіту, бронхіоліту. 4. Типова клінічна картина гострого бронхіту, обструктивного бронхіту, бронхіоліту. 6. Сестринський процес при бронхітах.	2
25	Пневмонії у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення та класифікація пневмонії у дітей. 2. Етіологія, клініка пневмонії у дітей. 3. Принципи лікування пневмонії. 5. Сестринський процес при пневмонії.	2
26	Бронхіальна астма у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Поняття бронхіальної астми у дітей. 2. Клінічна картина бронхіальної астми. 3. Головні принципи лікування загострення бронхіальної астми у дітей. 4. Головні принципи базисного лікування бронхіальної астми у дітей. 5. Методика використання дитячих інгаляторів (небулайзер, аерочамбер, евохалер).	2
27	Вроджені вади серця у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Вроджені вади серця: визначення, класифікація, поширеність. 2. Клінічні прояви найбільш поширених вроджених вад серця у дітей. 3. Сестринський процес при вроджених вадах серця.	2
28	Ревматизм у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення етіології гострої ревматичної лихоманки. 2. Класифікація та типова клінічна картина гострої ревматичної лихоманки. 3. Принципи лікування, реабілітації і профілактики ревматизму.	2
29	Анемії у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття анемії. 2. Класифікація анемій. 3. Групи ризику розвитку дефіцитних анемій, характеристика основних клінічних симптомів. 4. Залізодефіцитна анемія у дітей. Роль заліза в обмінних процесах 5. Принципи терапії дефіцитних анемій, профілактика дефіцитних анемій.	2

	6. Поняття про гемолітичні та апластичні анемії.	
30	Лейкози у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття лейкозів. 2. Основні клінічні прояви лейкозів. 4. Принципами лікування лейкозів у дітей. 5. Догляд за дітьми під час хіміотерапії.	2
31	Геморагічні захворювання у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1.Прийняття про геморагічний васкуліт, тромбоцитопенічну пурпуру, гемофілію. 2.Типова клінічна картина геморагічного васкуліту, тромбоцитопенічної пурпури, гемофілії. 3.Сестринський процес при геморагічному васкуліті та тромбоцитопенічній пурпурі.	2
32	Пієлонефрит у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття інфекції сечовидільних шляхів у дітей. 2. Класифікація пієлонефриту у дітей. 3.Етіологія, та головні клінічні симптоми пієлонефриту у дітей. 4. правила збору сечі у дітей. 5.Сестринський процес при пієлонефриті у дітей.	2
33	Гломерулонефрит у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття гломерулонефритів у дітей. 2. Класифікація гломерулонефритів у дітей. 3. Етіологія, та головні клінічні симптоми гломерулонефритів у дітей. 4.Сестринський процес при гломерулонефриті у дітей.	2
34	Хронічний гастрит у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття гастритів у дітей, поширеність, особливості перебігу захворювання в залежності від віку пацієнтів. 2. Класифікація гастритів у дітей. 3. Клінічні прояви гастритів у дітей. 4.Сестринський процес при гастриті.	2
35	Виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Поняття виразкової хвороби, поширеність, особливості перебігу захворювання в залежності від віку пацієнтів. 2. Клінічні прояви виразкової хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки у дітей. Принципи діагностики та лікування. 3. Сестринський процес при виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки.	2
36	Функціональні розлади біліарного тракту. Хронічні захворювання печінки у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Поняття про дискінезію жовчовивідних шляхів у дітей. 2. Поняття про холецистити у дітей. 3.Сестринський процес при дискінезіях жовчовивідних шляхів та холециститі. 4.Поняття про хронічний гепатит у дітей. 5.Сестринський процес при хронічних гепатитах.	2
37	Захворювання підшлункової залози у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Етіологія та класифікація захворювань підшлункової залози у дітей. 2. Екзокринна недостатність підшлункової залози у дітей. Визначення, етіологія. 3. Клінічна картина при захворюванні підшлункової залози у дітей. 4. Функціональні тести для оцінки стану підшлункової залози. 5. Тактика лікування дітей із патологією підшлункової залози.	2
38	Коліт у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття хронічного порушення функціонування кишківника. 2. Клінічні прояви хронічних колітів у дітей. 3. Сестринський процес при коліті у дітей.	2

39	Цукровий діабет у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначення поняття «цукровий діабет» у дітей 2. Етіологію та класифікація цукрового діабету у дітей. 3. Типова клінічна картина цукрового діабету у дітей. 4. Ускладнення цукрового діабету. 5. План обстеження (лабораторні та інструментальні обстеження) при типовому перебігу цукрового діабету у дітей. 6. Скринінгові тести гіперглікемії та кетоацидозу; 7. Принципами лікування пацієнтів із цукровим діабетом. 8 Сестринський процес при цукровому діабеті у дітей.	2
40	Захворювання щитовидної залози у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Визначати етіологічні чинники дифузного токсичного зобу, гіпотиреозу у дітей. 2. Типова клінічна картина дифузного токсичного зобу, гіпотиреозу у дітей. 3. Сестринський процес при патології щитоподібної залози.	2
41	Ожиріння у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Поняття про ожиріння у дітей. 2. Причини. Класифікація. Клініка. 3. Сестринський процес при ожирінні.	2
42	ПМК модуля 2.	2
	Модуль 3 Інфекційні захворювання у дітей	
43	Гострі респіраторні вірусні інфекції ГРВІ, коронавірусна інфекція у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Збудники ГРВІ, їх характеристика 2. Клініка в залежності від збудника. 3 . Коронавірусна хвороба у дітей. 4. Сучасні принципи терапії, засоби профілактики.	2
44	Вітряна віспа у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника вітряної віспи. 2. Клінічна симптоматика. 3. Сучасні принципи терапії та профілактики. 4. Епідемічний процес при вітряній віспі.	2
45	Кір у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника кору. 2. Клінічна симптоматика, особливості клініки у дітей раннього віку. 3. Сучасні принципи терапії та профілактики. 5. Епідемічний процес при кору.	2
46	Краснуха у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника краснухи. 2. Клінічна симптоматика, особливості клініки у дітей раннього віку. 3. Сучасні принципи терапії та профілактики. 5. Епідемічний процес при краснусі.	2
47	Дифтерія у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника дифтерії. 2. Принципи бактеріологічних, досліджень. 3. Клінічна симптоматика різних форм дифтерії. 4. Сучасні принципи терапії. Методика використання протидифтерійної сироватки 5. Епідемічний процес при дифтерії.	2
48	Скарлатина у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника скарлатини 2. Клінічна симптоматика. 3. Сучасні принципи терапії. 4. Епідемічний процес при скарлатині	2
49	Кашлюк у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника кашлюку. 2. Клінічна симптоматика, особливості кашлюку у дітей раннього віку.	2

	4. Лікування, профілактика кашлюку. 5. Епідемічний процес при кашлюку.	
50	Паротитна інфекція у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника паротитної інфекції. 2. Клінічна симптоматика. 3. Сучасні принципи терапії та профілактики. 5. Епідемічний процес при паротитній інфекції.	2
51	Інфекційний моновірус у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Збудник інфекційного моновірусу. 2. Клінічна симптоматика у дітей. 3. Епідемічний процес при інфекційному моновірусі.	2
52	Менінгококова інфекція у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника менінгококової інфекції. 2. Клінічна симптоматика менінгіт, менінгококцемії у дітей. 3. Сучасні принципи терапії 4. Невідкладна допомога при менінгококцемії. 5. Профілактика менінгококової інфекції.	2
53	Сальмонельоз дітей у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Характеристика збудника. 2. Клініка сальмонельозу у дітей. 3. Сучасні принципи терапії, антибактеріальні препарати, інфузійна терапія. 5. Епідемічний процес при сальмонельозі.	2
54	Дизентерія у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1.Збудник дизентерії. 2.Клінічна симптоматика у дітей. 3.Сучасні принципи терапії. 4. Епідемічний процес при дизентерії. 5.Особливості медсестринського догляду при дизентерії.	2
55	Ротавірусна інфекція у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника ротавірусної інфекції. 2. Клінічна симптоматика, особливості клініки у дітей раннього віку. 3. Сучасні принципи терапії. 4. Епідемічний процес ротавірусної інфекції.	2
56	Гельмінтози у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Характеристика найпоширеніші збудники гельмінтозів у дітей. 2. Особливості клінічної картини гельмінтозів у дітей в залежності від збудника. 3. Принципи діагностики та лікування гельмінтозів у дітей. 4.Сестринський процес при гельмінтозах.	2
57	Поліомієліт у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1.Особливості збудника поліомієліту. 2. Клінічна симптоматика, особливості клініки у дітей раннього віку. 3.Сучасні принципи терапії поліомієліту. 4. Епідемічний процес при поліомієліті.	2
58	Вірусні гепатити у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудників вірусного гепатиту. 2. Клінічна симптоматика, особливості клініки у дітей раннього віку. 3. Сучасні принципи терапії. 4. Засоби профілактики вірусних гепатитів.	2
59	Туберкульоз у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1. Особливості збудника туберкульозу. 2. Клінічна симптоматика туберкульозу. 3. Сучасні принципи терапії. 4. Проба Манту, методика проведення, оцінка результатів. 5. Профілактика туберкульозу	2
60	ВІЛ/СНІД у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1.Особливості збудника. 2. Клінічна симптоматика, особливості клініки у дітей.	2

	4.Сучасні принципи терапії. 5. Засоби профілактики.	
61	Правець у дітей. Медсестринський процес при даній патології. 1.Особливості збудника правцю. 2.Клінічна симптоматика, особливості клініки у дітей. 3.Сучасні принципи терапії. 4. Профілактика правцю.	2
62	Імунопрофілактика в педіатрії та календар щеплень. 1. Поняття про національний календар щеплень. 2.Обов'язкові та додаткові щеплення дітей згідно з рекомендаціями МОЗ України.	2
63	ПМК модуля 3	2
	Модуль 4 Невідкладні стани у дітей.	
64	Гіпертермічний синдром у дітей. Невідкладна допомога. 1. Причини розвитку гіпертермічного синдрому, класифікація. 2. Головні клінічні прояви «блідої» та «рожевої» лихоманки. 3. Принципи надання невідкладної допомоги .	2
65	Судомний синдром у дітей. Невідкладна допомога. 1. Причини розвитку судомного синдрому. 2. Клінічні прояви судом у дітей. 3. Принципи надання невідкладної допомоги та моніторинг пацієнтів при судомному синдромі у дітей. 4.Облік використання отруйних і сильнодіючих засобів, облік наркотиків.	2
66	Токсикоз з ексікозом у дітей. Невідкладна допомога. 1. Причини розвитку, класифікація невідкладного стану. 2. Клінічні ознаки зневоднення в залежності від ступеню тяжкості. 3.Принципи надання невідкладної допомоги при токсикозі з ексікозом та моніторинг пацієнтів.	2
67	Гострі алергічні реакції у дітей. Невідкладна допомога. 1. Причини розвитку анафілактичних реакцій. 2. Клінічна картина гострої кропив'янки, набряку Квінке, анафілактичного шоку. 3. Принципи надання невідкладної допомоги при анафілактичних реакціях.	2
68	Гострий стенозуючий ларинготрахеїт у дітей. Невідкладна допомога. 1. Причини розвитку стенозуючого ларинготрахеїту у дітей, класифікація невідкладного стану. 2. Клінічні прояви стенозуючого ларинготрахеїту в залежності від кстадії. 3. Принципи надання невідкладної допомоги.	2
69	Кровотечі у дітей. Невідкладна допомога. 1. Етіологічні чинники розвитку геморагічного синдрому. 2. Класифікація кровотеч та клінічні проіви. 3. Принципи надання невідкладної допомоги при кровотечах.	2
70	Гострі порушення кровообігу (непритомність, колапс) у дітей. Невідкладна допомога. 1. Колапс: причини, клініка, невідкладна допомога. 2. Непрритомність: причини, клініка, невідкладна допомога	2
71	Гостра дихальна недостатність у дітей. Невідкладна допомога. 1. Причини гострої дихальної недостатності у дітей. 2. Клініка гострої дихальної недостатності у дітей. 3. Невідкладна допомога при гострій дихальній недостатності. 4. Правила кисневої терапії. 5. Принципи ШВЛ. Догляди за дитиною на ШВЛ.	2
72	Базові реанімаційні заходи у дітей. 1. Покази до реанімаційних заходів у дітей. 2. Правила наближення до пацієнта. 3. Принципи оцінки стану і визначення потреби у реанімаційних заходах. 4. Алгоритм базової реанімаційної допомоги.	2

Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до підсумкового модульного контролю

Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю №1

1. Структура лікувально-профілактичних закладів України.
2. Організація роботи дитячого соматичного стаціонарного відділення.
3. Організація роботи дитячого інфекційного стаціонарного відділення.
4. Організація роботи дитячої поліклініки.
5. Характеристика періодів дитячого віку.
6. Особливості періоду новонародженості.
7. Ознаки доношеності та недоношеності.
8. Фізіологічні стани новонароджених.
9. Визначення понять «фізичний розвиток дитини».
10. Основні антропометричні показники, необхідні для оцінки стану фізичного розвитку дитини.
11. Формули для визначення належних віку параметрів фізичного розвитку.
12. Визначення психомоторного розвитку дитини.
13. Показники психомоторного розвитку у дітей різного віку.
14. Основні рефлекси, за допомогою яких визначають неврологічний статус дитини першого року життя.
15. Визначення і переваги природного вигодовування.
16. Поняття про «вільне вигодовування», його форми і показання до призначення.
17. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері.
18. Кількісний і якісний склад материнського молока.
19. Режим і харчування жінки-годувальниці. Труднощі при годуванні груддю.
20. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування дітей різного віку
21. Підгодовування (прикорм) і корекція харчування дітей, які перебувають на природному вигодовуванні.
22. Особливості вигодовування недоношених новонароджених.
23. Поняття штучного вигодовування немовлят.
24. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят.
25. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності.
26. Змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування.
27. Особливості раціону харчування дітей старше року в залежності від віку.
28. Поняття «лікувального» харчування
29. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем у дітей різного віку.

Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю № 2.

1. Поняття про асфіксію новонародженого.
2. Алгоритм надання допомоги при асфіксії
3. Поняття про пологову травму новонародженого. Сестринський процес при пологовій травмі новонародженого.
4. Поняття жовтяниці новонароджених.
5. Гемолітична хвороба новонароджених. Причини. Клінічні прояви. Сестринський процес при ГХН.
6. Гнійно-запальних захворювань шкіри у новонароджених. Основні клінічний прояви везикулопустульозу, пухирчатки новонароджених.
7. Основні клінічні прояви інфекційних захворювань пупкової ранки.
8. Рахіт. Причини виникнення. Роль вітаміну Д для розвитку дитини.
9. Клінічні прояви рахіту в залежності від періоду захворювання.
10. Принципи лікування та профілактики рахіту.
11. Спазмофілія. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
12. Гіпервітаміноз D. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
13. Функціональні розлади ШКТ у дітей різного віку.
14. Малюкові кольки: які клінічні прояви та тактика лікування?

15. Функціональний закріп. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
16. Пілороспазм та пілоростеноз. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
17. Білково-енергетична недостатність у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
18. Атопічний дерматит. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
19. Бронхіти у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
20. Пневмонії у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
21. Бронхіальна астма у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
22. Вроджені вади серця. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
23. Ревматизм у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
24. Пієлонефрит у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
25. Гломерулонефрит у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
26. Гастрити у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
27. Виразкова хвороба у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
28. Захворювання підшлункової залози у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
29. Анемії у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
30. Лейкози у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
31. Гемофілія. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
32. Цукровий діабет у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.
33. Гіпотиреоз у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика.

Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю № 3.

1. Вітряна віспа. Сестринський процес.
2. Кір. Сестринський процес.
3. Краснуха. Сестринський процес.
4. Скарлатина. Сестринський процес.
5. Дифтерія. Сестринський процес.
6. Менінгококова інфекція. Сестринський процес.
7. Дизентерія. Сестринський процес.
8. Сальмонельоз. Сестринський процес.
9. Ротавірусна інфекція. Сестринський процес.
10. Вірусний гепатит А. Сестринський процес.
11. Кашлюк у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика. Сестринський процес.
12. Паротитна інфекція. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика. Сестринський процес.
13. ГРВІ у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика. Сестринський процес.
14. Поліомієліт. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика. Сестринський процес.
15. Туберкульоз у дітей. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика. Сестринський процес.
16. Імунопрофілактика дитячих інфекційних хвороб.

Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю № 4.

1. Вкажіть порядок надання невідкладної допомоги пацієнту з гострою алергічною реакцією.
2. Дайте визначення терміну "анафілактичний шок", вкажіть причини розвитку, принципи надання невідкладної допомоги при анафілактичному шоці у дітей.
3. Гостра дихальна недостатність у дітей: клініка, діагностика. Причини. Прояви. Лікування. Профілактика. Сестринський процес.
4. Принципи проведення реанімаційних заходів за системою АВС.
5. Лихоманка у дітей. Невідкладна допомога. Препарати. Дози.
6. Причини розвитку судомного синдрому, класифікація судомного синдрому.
7. Клінічні прояви судом у дітей.
8. Причини розвитку стенозуючого ларинготрахеїту у дітей, класифікація невідкладного стану.
9. Клінічні прояви стенозуючого ларинготрахеїту в залежності від класифікації.
10. Принципи надання невідкладної допомоги та моніторинг пацієнтів стенозуючого ларинготрахеїту у дітей.
11. Облік використання отруйних і сильнодіючих засобів, облік наркотиків.
12. Головні клінічні симптоми для діагностування зневоднення у дітей. Принципи проведення

моніторингу за пацієнтами при зневодненні. Надання невідкладної допомоги при зневодненні.

13. Класифікація геморагічного синдрому в залежності від етіологічних чинників, клінічних проявів, тип кровотеч тощо. Принципи надання невідкладної допомоги при кровотечах.

14. Які головні клінічні прояви коматозних станів у дітей? Опишіть ваші дії при наданні невідкладної допомоги при коматозних станах у дітей.

15. Переохолодження та гіпотермія у дітей: діагностика, надання невідкладної допомоги, критерії ефективності зігрівання, можливі ускладнення.

16. Порушення теплового режиму, тепловий удар у дітей різного віку. Діагностика, невідкладна допомога та критерії її ефективності

17. Головні види отруєнь у дітей: особливості діагностики та оцінка стану пацієнта. Заходи невідкладної допомоги при гострих отруєннях у дітей різного віку: промивання шлунку, антидотна терапія.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю № 1.

1. Обстеження новонародженої дитини.
2. Оцінка за шкалою Апгар.
3. Визначення ознак незрілості.
4. Методика та ланки при дотримання «Теплового ланцюга».
5. Методика вимірювання ваги тіла дітей різного віку.
6. Методика вимірювання зросту тіла дітей різного віку.
7. Методика вимірювання обводу голови та грудної клітини тіла дітей в залежності від віку.
8. Методика прикладання до грудей при природному вигодовуванні.
9. Складання раціону харчування здоровій дитині першого року життя.
10. Проведення контрольного годування дитини першого року життя.
11. Складання раціону харчування здоровій дитині у віці старше 1 року.
12. Складання раціону лікувального харчування дитини в залежності від патології.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю № 2

1. Здійснювати етапи медсестринського процесу при захворюваннях новонароджених.
2. Доглядати за пупковою ранкою при омфаліті.
3. Доглядати за дитиною при гіпоксично-травматичному ураженні ЦНС.
4. Проводити штучну вентиляцію легень і закритий масаж серця.
5. Здійснювати етапи медсестринського процесу при гіпо- та гіпервітамінозах.
6. Розраховувати дози вітаміну Д для лікування та профілактики рахіту.
7. Закапувати краплі в очі, ніс, вуха.
8. Проводити інгаляції.
9. Підраховувати частоту дихання і серцевих скорочень.
10. Вимірювати артеріальний тиск.
11. Здійснювати підготовку пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень: загального аналізу крові; сечі - на загальний аналіз, за Нечипоренком, Зимницьким, бактеріологічне; калу - на копрологію, приховану кров.
12. Розводити і вводити антибіотики.
13. Володіти навичками виконання всіх видів ін'єкцій.
14. Проводити забір крові з вени для біохімічних досліджень.
15. Здійснювати етапи медсестринського процесу при захворюваннях органів дихання.
16. Здійснювати етапи медсестринського процесу при захворюваннях органів травлення.
17. Здійснювати етапи медсестринського процесу при захворюваннях серцево-судинної системи.
18. Здійснювати етапи медсестринського процесу при захворюваннях сечовидільної системи.
19. Здійснювати етапи медсестринського процесу при захворюваннях органів ендокринної системи.
20. Здійснювати етапи медсестринського процесу при захворюваннях кровотворної системи.
21. Здійснювати підготовку дитини до функціональних та інструментальних методів обстеження (комп'ютерної томографії, рентгенологічних, ендоскопічних, УЗД тощо).

22. Допомогати під час проведення спинномозкової та стернальної пункції.
23. Розраховувати дози інсуліну та правила його введення.
24. Визначати наявність глюкози в сечі.
25. Визначати рівень глікемії глюкометром.
26. Визначати добовий діурез.
27. Дотримуватись правил особистої безпеки та гігієни.
28. Проводити санітарно-освітню роботу серед населення з питань профілактичної медицини, пропаганди здорового способу життя.
29. Забезпечити лікувально-охоронний і санітарно-протиепідемічний режим в дитячих лікувально-профілактичних закладах.
30. Заповнювати медичну документацію.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю №3.

1. Промивати шлунок.
2. Проводити очисну та лікувальну клізму.
3. Доглядати за дитиною при блюванні.
4. Здійснювати підготовку пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень: загального аналізу крові; сечі - на загальний аналіз, за Нечипоренком, Зимницьким, бактеріологічне; харкотиння – на загальне, бактеріологічне; калу - на гельмінти, зішкряб з періанальних складок, копрологічне, бактеріологічне.
5. Доглядати за шкірою під час висипки при різних інфекційних захворюваннях.
6. Проводити пробу Манту.
7. Проводити профілактичні щеплення відповідно до наказу МОЗ України.
- 8.Проводити взяття мазків, змиви з носоглотки для вірусологічного та бактеріологічного дослідження.
9. Забезпечити лікувально-охоронний і санітарно-протиепідемічний режим в дитячих лікувально-профілактичних закладах.

Перелік практичних завдань та робіт до підсумкового модульного контролю №4.

1. Методика проведення серцево-легеневої реанімації дітей різного віку.
2. Методика відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів.
3. Методика проведення непрямого масажу серця.
4. Методика промивання шлунку дітям різного віку.
5. Правила постановки очисної клізми у дітей.
6. Методика відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів.
7. Методика вимірювання температури тіла дитині.
8. Техніка проведення інгаляції киснем різними методами.
9. Техніка проведення оральної регідратації.
10. Техніка проведення штучної вентиляції легень: рот – до рота, рот – до носа.
11. Техніка проведення штучної вентиляції легень: мішком Амбу.
12. Техніка використання дефібрилятора.
13. Підготовка кардіомонітора до роботи, приєднання електродів до хворого.
14. Підготовка системи для внутрішньовенної інфузії. Техніка внутрішньовенної інфузії.
15. Техніка складання набору для катетеризації магістральної вени за Сельдингером.
16. Техніка складання набору для інтубації трахеї.
17. Правила обробки та стерилізації дихальної апаратури.
18. Правила обробки інструментів після інтубації трахеї.
19. Правила обліку використання отруйних і сильнодіючих засобів, обліку наркотичних медикamentів.
20. Техніка туалету трахеобронхіального дерева з додержанням правил асептики.

Форми та методи оцінювання

Форма підсумкового контролю успішності навчання: підсумковий модульний контроль(ПМК)

Методи навчання:

- **вербальні** (лекція, проблемна лекція, лекція-диспут, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);

- **наочні** (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- **практичні** (проведення експерименту, практики);
- **пояснювально-ілюстративні** або **інформаційно-рецептивні**, які передбачають виклад готової інформації викладачем та її засвоєння здобувачами вищої освіти;
- **репродуктивні**, в основу яких покладено виконання різного роду завдань за зразком;
 - **метод проблемного викладу**, який полягає в тому, що викладач ставить проблему і сам її вирішує, демонструючи протиріччя, якими характеризується процес пізнання. Цей метод реалізується шляхом навчання на проблемних ситуаціях із метою успішної попередньої підготовки до майбутньої роботи в реальних умовах практичних лікувальних закладів;
 - **частково-пошукові** або **евристичні**, спрямовані на оволодіння окремими елементами пошукової діяльності;
 - **дослідницькі**, сутність яких полягає в організації викладачем пошукової творчої діяльності здобувачів вищої освіти шляхом постановки нових проблем і проблемних завдань;
 - **методи, що забезпечують сприймання і засвоєння знань** здобувачами вищої освіти (лекції, самостійна робота, інструктаж, консультація).

Застосовуються на заняттях дискусія, дебати, мозковий штурм. Метою дискусії є розвиток навичок творчого мислення, виховання культури спілкування, розвиток комунікативних навичок, а також розширення і поглиблення наявних і засвоєння нових знань. Дискусія сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу. Мозковий штурм (мозкова атака – брейнсторминг) – методика групового рішення задач, при якій всі висловлюють ідеї та можливі рішення проблеми.

Методи контролю:

- усний контроль;
- письмовий контроль;
- тестовий контроль;
- практична перевірка;
- самоконтроль;
- самооцінка.

Система поточного та підсумкового контролю

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності студентів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок студентів. Підсумковий контроль включає підсумкові модульні контролі та семестрову підсумкову атестацію.

Таблиця 1. Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	А	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	В	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	С	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Підсумковий модульний контроль (ПМК) здійснюється по завершенню вивчення програмного матеріалу модуля і проводиться на останньому занятті. До ПМК допускають здобувачів вищої освіти, які набрали необхідну мінімальну кількість балів впродовж поточного контролю (середній бал успішності 3,0 і вище), не мають невідпрацьованих пропусків лекційних та практичних занять, засвоїли теми винесені для самостійної роботи в межах модуля та виконали всі вимоги, які передбачені робочою навчальною програмою з дисципліни.

Результат ПМК оцінюється у балах і в традиційну 4-бальну оцінку не конвертується. Максимальна кількість балів ПМК складає 80 балів. Мінімальна кількість балів ПМК, при якій контроль вважається складеним складає 50 балів. Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів (з них до 120 балів за поточну успішність).

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимальний бал поточної успішності – 120 балів) – конвертація сумарної оцінки поточної успішності за модуль – проводиться лише після поточного заняття, що передуює підсумковій атестації. Конвертація проводиться за наступним алгоритмом (таблиця 2):

– підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до даного модуля (з точністю до сотих балу);

– для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середню оцінку отриману за традиційною 4-бальною шкалою треба помножити на коефіцієнт 24. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка складає 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

– середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі, а не на фактично відвідану студентом.

Мінімальна конвертована сума балів поточної успішності для модуля дисципліни складає 72 бали.

Отримані бали за модуль науково-педагогічний працівник виставляє у «Відомість підсумкового модульного контролю (та індивідуальний навчальний план студента).

Студент, який за результатами складання ПМК отримав результат менший за 50 балів, зобов'язаний перескласти ПМК згідно з графіком не більше 2-х разів.

Таблиця №2. Уніфікована таблиця відповідності балів за поточну успішність, балам за ПМК, екзамен, та традиційній чотирьохбальній оцінці

Середній бал за поточну успішність (A)	Бали за поточну успішність з модуля (A* 24)	Бали за ПМК з модуля (A*16)	Бали за модуль та/або екзамен (A*24 + A*16)	Категорія ЄКТС	За 4-бальною шкалою
2	48	32	80	F FX	2

2,1	50	34	84		незадовільно
2,15	52	34	86		
2,2	53	35	88		
2,25	54	36	90		
2,3	55	37	92		
2,35	56	38	94		
2,4	58	38	96		
2,45	59	39	98		
2,5	60	40	100		
2,55	61	41	102		
2,6	62	42	104		
2,65	64	42	106		
2,7	65	43	108		
2,75	66	44	110		
2,8	67	45	112		
2,85	68	46	114		
2,9	70	46	116		
2,95	71	47	118		
3	72	50	122	Е	З задовільно
3,05	73	50	123		
3,1	74	50	124		
3,15	76	50	126		
3,2	77	51	128		
3,25	78	52	130	D	
3,3	79	53	132		
3,35	80	54	134		
3,4	82	54	136		
3,45	83	55	138		
3,5	84	56	140	C	4 добре
3,55	85	57	142		
3,6	86	58	144		
3,65	88	58	146		
3,7	89	59	148		
3,75	90	60	150		
3,8	91	61	152		
3,85	92	62	154		
3,9	94	62	156		
3,95	95	63	158		
4	96	64	160	B	
4,05	97	65	162		
4,1	98	66	164		
4,15	100	66	166		
4,2	101	67	168		
4,25	102	68	170		
4,3	103	69	172		
4,35	104	70	174		

4,4	106	70	176		
4,45	107	71	178		
4,5	108	72	180	A	5 відмінно
4,55	109	73	182		
4,6	110	74	184		
4,65	112	74	186		
4,7	113	75	188		
4,75	114	76	190		
4,8	115	77	192		
4,85	116	78	194		
4,9	118	78	196		
4,95	119	79	198		
5	120	80	200		

Складання і перескладання оцінки поточного контролю

Наявність оцінки «2» за поточну успішність не позбавляє студента права допуску до підсумкового модульного контролю з допустимою мінімальною кількістю балів за поточну успішність. Студент не має право перескладати поточні оцінки «2» якщо він має мінімальну суму балів для допуску до ПМК. Поточні оцінки «3» або «4» не перескладаються. Студент зобов'язаний перескладати «2», у разі, якщо середній бал поточної успішності за модуль не досягає мінімального (3,0 бали) для допуску до ПМК, та з окремих тем (*захист історії хвороби, контроль практичної підготовки*), визначених кафедрою, як такі що обов'язкові для перескладання на позитивну оцінку.

Дозвіл на відпрацювання поточної оцінки «2» надає завідувач кафедри лише з метою досягнення студентом мінімальної кількості балів для допуску до ПМК чи СПА. Кількість перескладань поточної «2» обмежена двома спробами.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля. Студентам, які під час навчання мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до таблиці 3

ПМК складається студентами в період передбачений за навчальним планом, за умови ового відвідування курсу лекцій та практичних занять і отримання мінімальної суми балів за поточну уавчальну діяльність.

ПМК проводиться у два етапи: на першому – розв'язування тестів (теоретична частина) формату інтегрованого ліцензійного іспиту «Крок Б», на другому – усне опитування (практична частина), включаючи індивідуальний контроль практичних навичок та їх результатів на фантомі.

Рекомендована література:

1. В.С. Тарасюк, Г.Г. Титаренко, І.В. Паламар та ін. Медсестринство в педіатрії: підручник 2-е видання, *Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина»* 2021. 336с.
2. С. Ткаченко, Р. Поцюрко, Л. Беш. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики: підручник. Всеукраїнское специализированное издательство «Медицина», 2021. 592с.
3. Майданник В. Г. (за ред.) Пропедевтична педіатрія: підручник 2-е видання. Нова книга, Україна, 2018. 880с.
4. Основи педіатрії за Нельсоном: переклад 8-го англ. видання : у 2 томах. Том 1 / Карен Дж. Маркданте, Роберт М. Клігман. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – XIV, 378 с.
5. Клінічне обстеження дитини : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. В. Катілов [та ін.]. - 2-ге вид. - Вінниця : Нова кн., 2019. - 518 с. : табл., іл.
6. Педіатрія, дитячі інфекції в питаннях і відповідях. : навчальний посібник. - Тернопіль : ТДМУ: Укрмедкнига, 2019. - 307 с.

Інформаційні ресурси:

1. Сайт кафедри педіатрії № 1 ПДМУ <https://pediatric-one.pdmu.edu.ua/resources/new/one>
2. Накази МОЗ <https://moz.gov.ua/nakazi-moz>
3. Національна рамка кваліфікацій – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.